

'Irene werkt met hart en ziel aan het leesonderwijs'

# Irene Naaktgeboren NBD Biblion Jeugdspecialist 2025

Er kan maar een dé jeugdspecialist van het jaar zijn. Dat werd *Irene Naaktgeboren* van BZHE (Bibliotheek Zuid-Hollandse Eilanden.). De verkiezing van de Jeugdspecialist is een samenwerking tussen NBD Biblion, CPNB en Bibliotheekblad.

TEKST: MAARTEN DESSING • FOTO'S: PASCAL STRIEBEL



Finalist *Jessica Dip* (Westfriese Bibliotheken), winnaar *Irene Naaktgeboren* (Bibliotheek BZHE) en finalist *Judith Peterink* (OBA op school).

De jury roemde de leergierigheid en het enthousiasme van *Irene Naaktgeboren*, de onderwijsspecialist, die “niets liever wil dan haar kennis delen”. Daarmee “laat ze zien hoe veelzijdig en impactvol” iemand met haar functie kan zijn. Daarbij kijkt ze verder dan haar eigen domein. Haar “vermogen om verbindingen te leggen” is groot. Maar ook voor de andere genomineerden heeft de jury mooie woorden. *Judith Peterink* is “een bescheiden maar bevolgen verbinder, strategisch denker en inspirerende mentor”, die laat zien “hoe individueel enthousiasme kan uitgroeien tot duurzame verandering in het onderwijs en de bibliotheek.” *Jessica Dip* heeft “een scherpe blik op impact, kennis en wijsheid en toewijding aan het jonge kind. Ze verbindt beleid en praktijk en maakt daarmee een wezenlijk verschil.”



Het team van de Beste Jeugdspecialist: *Janneke Siebelink* (coördinator jury's & comités bij Stichting CPNB), *Michelle Smit* (adviseur educatie van Probiblio), *Jacqueline Terwijn* (specialist educatie van de bibliotheek West-Achterhoek, winnares van 2024) en *Jacky Hitzert* (UX-copywriter jeugd van stichting NBD Biblion).

## Irene Naaktgeboren (BZHE)

Geen dag is hetzelfde. Vooral sinds Irene Naaktgeboren niet langer alleen leesconsulent is, maar als onderwijsspecialist van de Bibliotheek Zuid-Hollandse Eilanden (BZHE) zo'n divers takenpakket heeft gekregen. De ene dag kan ze voor de klas staan, de andere een cursus Open Boek verzorgen, 'en dan heb ik ook nog een stukje gezinsaanpak erbij, samen met de VoorleesExpress. Zo leuk om de vreugde van gezinnen mee te maken, als ze zien dat hun kind vooruitgaat.'

Heerlijk vindt ze die afwisseling. Als juf was ze ook niet anders gewend, voordat ze overstapte naar de bibliotheek. 'Ik heb twaalf jaar in het onderwijs gewerkt', vertelt ze. 'Met veel liefde en passie, totdat ik door veranderingen op het werk dacht: óf ik vertrek naar een andere school óf ik ga iets anders doen. Mijn oog viel toen op de functie van leesconsulent. Wat gaaf, dacht ik. Dan kan ik voor de klas blijven staan en dat combineren met mijn liefde voor lezen.'

Want ja, Naaktgeboren (39) heeft van jongs af aan veel gelezen. 'Vooral kinder- en jeugdboeken, die ik frisser vind dan volwassen boeken. Ze kunnen ook bijzondere of moeilijke onderwerpen aansnijden, maar behouden altijd iets luchtigs en positiefs. Als leerkracht heb je niet altijd de tijd om veel kinderboeken te lezen, terwijl het zo belangrijk is om kennis te hebben van het aanbod. Ik vind het heel mooi dat ik nu zoveel mag lezen voor mijn werk en die kennis mag delen onder de leerkrachten.'

### Nog twee scholen

Vanaf de start in januari 2020 was ze drie jaar leesconsulent op tien basisscholen op de eilanden Goeree-Overflakkee en Voorne-Putten. Inclusief Spijkenisse, dat op het laatste eiland ligt. Want al fuseerden de bibliotheken Zuid-Hollandse Delta en De Boekenberg pas dit jaar, er was al jaren één team Jeugd & Educatie. 'Ik ontdekte die eerste jaren wel dat ik mijn leerlingen tekort had gedaan. Ik las voor, maar omdat er op de Pabo zo weinig aandacht voor lezen was, wist ik niet dat ik er zoveel meer uit kon halen.'

Nu heeft ze nog maar twee scholen – plus af en toe een invalbeurt, zoals recent tijdens de Kinderboekenweek, als scholen



extra veel beroep doen op leesconsulenten. 'Ik vond het belangrijk om er nog een paar te behouden', legt ze uit. 'Ik wilde niet zo iemand worden die van achter een bureau verzint wat het beste werkt zonder daar zelf ervaring mee op te doen. En het blijft gewoon hartstikke leuk om in de klas te komen. Het geeft me ontzettend veel energie.'

Maar de rol om niet zozeer de kinderen, maar juist de volwassenen te trainen die elke dag die kinderen zien, is uiteindelijk misschien belangrijker. 'Als leesconsulent zie ik iedere klas maar vijf keer per jaar. Daar kun je de oorlog niet mee winnen. Je hebt daarom meer invloed als je de leerkracht de tips en trucs geeft om de leesmotivatie van hun kinderen te vergroten. En gelukkig weten scholen hier ons goed te vinden – voor studiedagen, inspiratiesessies of de cursus Open Boek.'

### Het kán wel

Het blijft na al die jaren een grote uitdaging, vindt Naaktgeboren,

om de neerwaartse spiraal van de leesvaardigheid en leesplezier bij kinderen te keren. Vanaf haar eerste dag voor de klas, destijds vers van de Pabo, heeft ze dat zien dalen. Maar dat is geen reden voor frustratie. Want de trend kán worden gekeerd. 'Kijk naar de Alan Turingschool in Amsterdam, waar ze vanuit een moeilijke beginsituatie met een uitdagende doelgroep het écht goed hebben opgepakt.'

## Judith Peterink (OBA)

'Het team educatie van de Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA) zit vol enthousiaste, bevlogen collega's', zegt Judith Peterink (45). Waarom zou zij dan worden genomineerd als beste jeugdspecialist? Dus toen ze een afspraak had op een school met de leescoördinator – dacht ze tenminste – en opeens veel collega's in het voetspoor van een cameraploeg binnenkwamen, vroeg ze zich af of iemand haar was vergeten te vertellen dat het *Jeugdjournaal* opnames kwam maken.

Niet dus. 'Ik was heel erg verrast. Ik had dit totaal niet verwacht. Pas toen mijn collega's vertelden waarom ze mij hadden voorgedragen, werd het me duidelijk. Wij zijn ruim twee jaar geleden gestart met de Bibliotheek op school – wat wij OBA op School noemen –, ik ben vanaf het begin erg betrokken geweest bij het opzetten daarvan. Ik heb toen veel missiewerk verricht.'

### Overtuigingskracht

Peterink had heel Amsterdam Nieuw-West afgefietst om de directies van de basisscholen in het stadsdeel over te halen om mee te doen. Dat was bepaald geen gelopen race. 'De Bibliotheek op school vraagt een flinke investering. Alleen al in de collectie van een schoolbibliotheek: soms gaat dat om een paar honderd boeken à 20 euro per stuk. Dat is zo 10.000 euro plus 10% voor de jaarlijkse vervanging. En dan heb ik het nog niet over zoiets als het aanstellen van een leescoördinator.'

Maar ze had overtuigingskracht. Toen OBA op School van start ging, deden bijna vijfenzeventig scholen mee (op ruim 250 scholen in de stad) – waarmee het in één klap een van de grootste dBos-projecten in Nederland is. 'Daarom zetten wij ook vooral in op deskundigheidsbevordering van de professionals. Eerder dan zelf in klassen te komen om les te geven aan leerlingen, trainen wij de teams zodat zij zelf aan de slag kunnen met voorlezen, boekpromotie, praten over boeken en goede invulling geven aan leescampagnes.'

### Liefde voor lezen

Tien jaar werkt Peterink inmiddels voor de OBA. Na een carrière in het sociale domein in Noord-Limburg maakte ze de overstap, toen ze zich daar niet langer op haar plek voelde. De bibliotheek leek haar direct een aantrekkelijke optie. 'In Venray zag ik hoe de bibliotheek een huiskamer kan zijn voor de burger, die daar anderen kan ontmoeten en via boeken, evenementen, workshops, lezingen zich kan ontwikkelen. Ik vond en vind dat een heel mooie gedachte.'

De overstap viel samen met een verhuizing naar Beverwijk. 'Daarom vind ik het zo mooi dat ons leesoffensief in Amsterdam

Ook daarom doet ze nu het liefst dit werk. 'Voor de klas kan ik maar dertig kinderen helpen. In deze functie kan ik de leerkrachten die zich allemaal afvragen waar ze de tijd voor goed leesonderwijs vandaan moeten halen, uitleggen hoe je jeugdliteratuur als basis kunt gebruiken om wereldoriëntatievakken en vakken zoals taal, sociaal-emotionele ontwikkeling en burgerschap aan elkaar kan koppelen binnen een thema. Zo creëer je lucht in het rooster. En zo zorg ik voor een sterke olievlekwerking.'



'Liefde voor Lezen' heet. Dat is precies waarom ik hier terecht ben gekomen. Voor de liefde ging ik naar het Westen en, omdat de bibliotheek onder meer de focus op lezen heeft, had ik de OBA gevraagd of ik een keer mee kon lopen – wat mocht, waarna ik driekwart jaar later werd gebeld: er was een functie vrijgekomen bij educatie & culturele programmering. Soms moet je geluk hebben in het leven.'

### En blijven overtuigen

Op dit moment heeft ze een dubbele functie. Ze is adviseur voor het programma OBA op School bij zo'n twintig scholen én leesconsulent op een aantal scholen – allebei in Nieuw-West. 'Ik heb als enige die combinatiefunctie. Heel fijn. Daardoor kom ik nog steeds op scholen, om onder meer schoolbibliotheek op te zetten, samen met de lees- en taalcoördinatoren een leesplan op te zetten en ervoor te zorgen dat leesbevordering de aandacht krijgt die ze moet krijgen.'

Doel is dat in drie jaar het leesonderwijs op een school echt is geborgd. Dat ervaart ze nog steeds als missiewerk – óók bij de schooldirecties. 'Het gaat niet alleen om het zetten van een hand-

tekening en het aankopen van een collectie. Om het team mee te krijgen, moeten ze zich betrokken tonen. Van aanwezig zijn bij studiedagen tot ervoor zorgen dat leerkrachten boeken koppelen aan thema's van de wereldoriëntatie-vakken. Als directies niet het voortouw nemen, gebeurt er uiteindelijk niet genoeg.' En het is zó belangrijk dat lezen voldoende aandacht krijgt op

scholen, kan ze niet genoeg benadrukken. 'Het gaat niet alleen om de alarmerend slechte leesvaardigheid die weer op peil moet worden gebracht. Er blijkt inmiddels uit zoveel onderzoeken dat lezen kinderen zoveel brengt in hun leven. Ze kunnen bijvoorbeeld beter meekomen in de democratische maatschappij, krijgen later meer kansen op de arbeidsmarkt, en ontwikkelen meer empathie.'

## Wat te doen met € 1000?

Wie wordt gekroond tot jeugdspecialist van het jaar, ontvangt 1000 euro. Niet voor zichzelf, maar voor "een project dat de jeugdafdeling van de bibliotheek ten goede komt". De genomineerden rekenden zich niet rijk. Pas als ze daadwerkelijk de beschikking zouden krijgen over het bedrag, zouden ze de knoop hebben doorgehakt over de bestemming. Maar dat wil allerm minst zeggen dat geen van de jeugdspecialisten er nooit over heeft nagedacht.

Hoewel? Irene Naaktgeboren en Jessica Dip hadden het tijdens hun gesprek met *Bibliotheekblad* nog open gelaten. 'Ik wil eerst informatie ophalen bij de vestigingen,' legt de eerste uit. 'Het mooiste zou zijn om een project op te zetten dat aansluit bij de wensen van de publieke dienstverlening, maar ook een link legt met de scholen in de buurt van die vestiging.' Dip zegt op haar beurt: 'Het zal in ieder geval naar

het promoten van lezen en voorlezen gaan, maar daar moet ik goed over nadenken met mijn collega's. Je kan het geld immers maar één keer inzetten.'

Alleen Judith Peterink was verder. Zij wil graag een project opzetten om ouderbetrokkenheid te vergroten: 'De ontwikkeling van taal- en leesvaardigheid en leesplezier is gestoeld op de gouden driehoek: school-bibliotheek-thuis. Maar hoe kunnen we – naast OBA op School en de bibliotheek in de buurt, 31 in Amsterdam! – die laatste hoek versterken? Hoe betrekken we ouders nog meer bij de ontwikkeling van leesplezier bij hun kinderen? Thuis wordt de basis gelegd, dus daar liggen kansen om kinderen een goede taalstart te geven. Dat kan ook in de thuistaal van de ouder zijn.'



# Jessica Dip (Westfrieze Bibliotheken)

Zo'n vijfendertig jaar werkt Jessica Dip inmiddels in de bibliotheekwereld. Dat de programmamaker leesbevordering & digitale geletterdheid 0-4 jaar nu is genomineerd als Jeugd-specialist van het jaar is een mooie bekroning – hoewel ze dat zelf totaal niet had verwacht. 'Misschien heb ik het te danken aan mijn talent om mijn kennis over te dragen en hen te stimuleren hun rol op te pakken in de aanpak van laaggeletterdheid. "Helpende volwassenen" zijn daarvoor cruciaal.'

Een kroon op haar carrière is het nog niet. Daarvoor heeft ze nog te veel plannen. Zo wil zij met haar team het Boekstart-programma waar ze verantwoordelijk voor is, anders aanpakken om de impact te vergroten bij de 27 kinderopvanglocaties waarmee de Westfrieze Bibliotheken samenwerkt. Dat houdt onder meer in dat de bibliotheek de volledige verantwoordelijkheid krijgt over het samenstellen van de collectie, een taak waarvoor ze haar kennis van het aanbod goed kan inzetten.

'De kwaliteit van die collecties kan veel beter', vertelt Dip (62). 'Er zijn wel veel boeken, maar weinig variatie in de soorten boeken. Vaak is het bekende werk volop aanwezig: Woezel & Pip, Tip de Muis en Nijntje maar weinig nieuwe titels. Ook zijn de prentenboeken vaak te moeilijk, want voor een oudere leeftijdscategorie: 3+ of 4+. Voor de jongsten zijn die qua tekst en inhoud te complex. Voor hen zouden er meer aanwijs- en benoemboekjes moeten zijn. Ook babyboekjes ontbreken vaak.'

## Steeds meer specialisatie

Dip koos na de middelbare school niet meteen voor de bibliotheek. Ze wilde wel studeren, maar wist niet wat haar leuk leek. Ze ging daarom reizen en werkte ook een tijd in die wereld. Daaruit leerde ze dat ze 1) met mensen wilde werken, en 2) iets met haar liefde voor lezen wilde. 'In het Beroepenboek dat je, in de prehistorie, toen had, koos ik twee studies uit: de bibliotheekacademie en de sociale academie. Ik schreef ze allebei aan, maar de bibliotheekacademie reageerde als eerste.'

Na de opleiding heeft ze altijd in Noord-Holland gewerkt. Eerst bij de toenmalige Provinciale Bibliotheekcentrale, waar ze als 'vliegende keep overall werd ingezet waar een bibliothecaris nodig was'. Later solliciteerde ze naar de leidinggevende functie in het Westfrieze Wervershoof. 'In die tijd deed je als hoofd van zo'n kleine bibliotheek zo'n beetje alles. Door de groei van het werk en de fusies van meerdere bibliotheken tot één basisbibliotheek kreeg je steeds meer specialisatie.' Zo ging Dip langzaam de kant op van leesbevorderingsprogramma's voor kinderen in de voorschoolse leeftijd en het primair onderwijs. 'Tot een jaar of vijftien geleden Boekstart bij mij is neergelegd. Eerst begonnen we met Boekstart in de bibliotheek, later breidden we dat uit met Boekstart in de kinderopvang. Belangrijk werk, vind ik, omdat je niet vroeg ge-



noeg kan beginnen met het stimuleren van de taalontwikkeling van kinderen – en dus met het aanbieden van boeken.'

## Verhaal goed introduceren

Haar werk bestaat uit twee componenten, allebei even leuk. Ten eerste voorlezen aan kinderen die op die jonge leeftijd nog zó kunnen opgaan in hun fantasie. Hoewel, voorlezen? 'Je kan het beter een voorleesactiviteit noemen, omdat je het interactief moet aanpakken om de kinderen mee te kunnen nemen en hun taalverwerving echt te stimuleren. Dus: verhaal goed introduceren, tijdens het voorlezen vragen stellen en afronden met een verwerkingsactiviteit.'

Het tweede is het vergroten van de vaardigheden van iedereen die kinderen boeken aanbiedt: bibliotheekvrijwilligers, opvoeders, professionals in de kinderopvang. 'Met het uitvoeren van een voorleesactiviteit op een kinderopvang laat je gelijk aan de pedagogisch professionals zien hoe ze hun voorleesvaardigheden kunnen optimaliseren. Ik laat meestal de vertelplaten achter, zodat zij het verhaal nog eens kunnen voorlezen. Maar ik geef ook veel trainingen en workshops.'

Dat laatste element zal wel meer nadruk gaan krijgen, vertelt Dip. 'Het percentage laagtaalvaardigen is in dit gebied nog behoorlijk groot. Daarom gaan we ook steviger inzetten op het vergroten van de expertise van pedagogisch professionals. Onder meer met een nieuwe voorleesconsulent, die hen blijvend kan ondersteunen. Zelf zal ik nog naar de groepen gaan, het is belangrijk dat ik als coördinator feeling met de praktijk behoud. Maar de balans tussen de twee poten van mijn werk zal verschuiven.'

# Uit het juryrapport over winnaar Irene Naaktgeboren

Irene laat zien hoe veelzijdig en impactvol een onderwijsspecialist kan zijn. Vanuit haar achtergrond als leerkracht werkt zij met hart en ziel aan het versterken van het leesonderwijs – in de klas, op school en daarbuiten. Ze staat met beide voeten in de praktijk: lessen ontwikkelen, uitproberen en de kwaliteit bewaken. Daarbij verliest ze nooit uit het oog wat leerkrachten en leerlingen écht nodig hebben. Haar focus ligt op de professionele ontwikkeling van docenten.

Irene heeft een grote honger naar kennis. In haar aanmelding stond: “Irene slaapt met een studieboek onder haar kussen.” Haar leergierigheid en enthousiasme voor het vak stralen ervan af. Zodra ze zich in een onderwerp heeft verdiept – via lezingen, nascholingen, webinars en vooral veel lezen – wil ze niets liever dan haar kennis delen. Dat doet ze met aanstekelijk enthousiasme en op de juiste toon.

De jury waardeert vooral hoe Irene haar invloed steeds verder vergroot. Ze richt zich niet alleen op kinderen, maar juist op leerkrachten – en bereikt zo honderden leerlingen tegelijk. Zo organiseerde ze onlangs twee inspirerende avonden rondom de Kinderboekenweek, waar 260 leerkrachten werden meegenomen in boekpromotie, lessen en theater, mét betrokkenheid van de lokale boekhandel. Irene durft, onderneemt en straalt lef uit: zo sprong ze ooit spontaan op het podium van een ouderenkoor in de bibliotheek om voorleesvrijwilligers te werven.

Daarnaast is zij de vaste educatiespecialist bij scholen die deelnemen aan de Bibliotheek *op school* Plus. Daarin laat zij zien dat ze met haar

kennis en kunde effectief bijdraagt aan een leesverandering binnen scholen. Ze doet daarin niet onder voor een onderwijsadviseur en weet met haar ervaring docenten op de juiste manier te overtuigen van een nieuwe werkwijze.

Irene levert altijd maatwerk: of het nu gaat om een studiedag, een training Rijke Taal, verdieping in LIST-lezen of het versterken van een leerteam. Ze onderzoekt zorgvuldig waar een school staat en wat er nodig is. Daarbij combineert ze theorie met praktijkvoorbeelden, waardoor haar aanpak zowel goed onderbouwd als direct toepasbaar is.

De jury prijst ook haar vermogen om verbindingen te leggen – niet alleen met scholen en bibliotheken, maar ook met logopedisten, Stichting Push en gezinnen van de VoorleesExpress. Ze kijkt verder dan haar eigen domein en grijpt kansen met overtuiging.

Irene is gepassioneerd, flexibel en doelgericht. Ze zegt ja tegen nieuwe mogelijkheden, maar bewaakt tegelijkertijd haar kwaliteit en expertise. Daarmee draagt ze niet alleen bij aan de ontwikkeling van kinderen, maar ook aan die van leerkrachten, gezinnen en samenwerkingspartners.

De jury ziet in Irene een gedreven professional die met grote betrokkenheid, visie en daadkracht het verschil maakt in leesbevordering en onderwijs.

